

Turunçgil Virüsleri Laboratuvarı

[Prof. Dr. Nüket Önelge](#)

[Dr. Öğr. Üyesi Orhan Bozan](#)

- 1980’li yıllarda Turunçgil tarımının yoğunlaşmasıyla başlayan ve bölgemiz turunçgil sorunlarının çözümü için kurulmuş olan laboratuvarımızın yapmış olduğu çalışmaları kısaca özetleyecek olursak;
- Bölgenin turunçgil viral hastalıklar açısından sörveyi tamamlanmış ve turunçgillerde 16 adet virüs ve virüs benzeri hastalık etmeninin varlığı ortaya konmuştur.
- Biyolojik indeksleme yöntemiyle bu patojenlerin saptanması dışında serolojik olarak tanısı gerçekleştirilmeye başlanmıştır.
- Önemli bir turunçgil mikoplazma hastalığı olan stubborn (*Spiroplasma citri*) ‘nun bölgedeki yaygınlığı, bu etmenin serolojik ve kültüre alma yöntemleriyle laboratuvar tanısı rutin olarak gerçekleştirilir duruma gelmiştir. Stubborn hastalığının vektör böcek ilişkileri ortaya konmuş ve Cicadellidae familyasına bağlı bu vektörlerinin bölgemizde çok yaygın olduğu ve epidemilere neden olduğu belirlenmiştir. Ayrıca bu etmenin yabancı otlarla olan ilişkileri ortaya konularak çok sayıda yabancı otun etmene konukçuluk yaptığı belirlenmiştir. .
- Termoterapi ve sürgün ucu aşılama teknikleri kullanılarak turunçgil viral patojenlerden arındırılma çalışmaları başlatılmış 100 ‘e yakın turunçgil çeşidi bu yöntemlerle temiz üretim materyali olarak bölge üreticisinin hizmetine sunulmuştur. Böylece Türkiye’de hastalıklara karşı testlenmiş turunçgil fidanı üretimi laboratuvarımız tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu testlenmiş fidanlar rutin olarak büyük miktarlarda çoğaltılarak bölge üreticisinin kullanımına sunulmuştur. Ayrıca yurtdışından getirilen önemli ticari turunçgil çeşitleri testlenerek bölgenin turunçgil yapısı zenginleştirilmiş, böylece farklı dönemlerde turunçgil çeşitlerinin pazara sunulması ve ihracat gelirlerinin artışı sağlanmıştır.
- Sağlıklı fidanlarla dikim yapılan bahçeler sörveylenmiş ve vektörlerle olan taşınma oranları araştırılmıştır.

- Exocortis ve cachexia gibi turunçgil viroid hastalıklarının moleküler düzeyde tanıları rutin olarak laboratuvarında yapılabilir duruma gelmiş ayrıca bu viroidlerin nükleotid dizilimleri ortaya konmuştur.
- Bölgemizde yeni bir viral hastalık olan ve sadece bölgemizde değil tüm dünya için yeni olan bir hastalık olan Citrus chlorotic dwarf (Turunçgil klorotik cüceleşme) hastalığı saptanmış ve bu hastalığın dünyada ilk kez turunçgillerde beyazsinek (*Parabemicia myricae*) ile taşınan bir hastalık olduğu ortaya konmuştur.
- -Turunçgil tarımını yok edici bir virüs olan tristeza virusunun dsRNA analizi ile saptanması gerçekleştirilmiş ve ülkemizdeki tristeza virüsünü ırkları belirlenmiştir.
- Yine ülkemiz için yeni bir turunçgil hastalığı olan yellow vein clearing hastalığının Pakistan'dan sonra ülkemizde varlığı belirlenmiş Üniversite arazilerinin bu hastalıkla bulaşık olduğu ortaya konmuştur.